

ralista ábrázolása és a számítógépes játékok vizuális világa friss és popos külsőt kölcsönöz a szívből elkötelezett Komasa romantikus, idealista mondanivalójának. A hozzá kapcsolódó, kevésbé látványos dokumentumfilm is a nemzedékek összekapcsolódásába vetett hitről árulkodik, méghozzá egy mélyen önreflektív anyagon keresztül. A felkelés idején rögzített hatórányi anyagból a rendező 90 percnyit vágott ki, és csupán hangban épített mögé egy fikciós történetet, az operatőr és az öccse párbeszédét – az idősebb testvér filmezni tanítja a fiatalabbat. A két film ugyanannak a témának a játék- és dokumentumfilmes feldolgozása, tehát leginkább egy nagy személyes projektként értelmezhető.

Komasa ezután ellentmondásosabb témák felé fordult. A tavaly elkészült *Corpus Christi* mind közül a legtöbb vitát kiváltó filmje, a javítóintézetből szabaduló Daniel egy kis falu fűrésztelepére indul dolgozni, ám egy véletlen, valamint mély vallásos elkötelezettsége folytán végül melós helyett a helyi plébános helyettese lesz. A helyi közösséget egy nyolc halottat követelő közúti baleset képében súlyos trauma osztja meg, a

tragédiáért jobb híján az azt okozó férfi feleségét büntetik, a lakosok nyomására az idős plébános megtagadja a temetést. Az öt helyettesítő Daniel mindenki számára új perspektívákat kínál mind a vallásos magyarázatok, mind pedig a mindennapi teendők terén, miközben modern megváltóként valódi empátiával és érdeklődéssel fordul a helyiek problémái felé. Ugyanakkor az erőszak és az akció, Komasa naturalista ábrázolásmódja itt is megjelenik, hiszen Daniel egyszerre érzékeny és vágyik a műveltségre, de ha kell, brutális, ösztönvezérelt *ex-con*. A rendező ezúttal nem annyira a különböző médiumok keverésére, a műfaji hatásmechanizmusokra, hanem egy, a korábbiakhoz képest jóval puritánabb történetre koncentrált. Ez lehetőséget adott arra is, hogy közelebb engedjen antihőshöz, aki Komasa központi karaktereinek egyfajta prototípusa.

Daniel, éppúgy, mint az *Öngyilkosok szobájában* Dominik, a saját kiábrándultságának, reményvesztettségének rabja. Míg Dominiknél e mögött leginkább a kiváltóságosok érdektelensége és unalma állt, és a kortárs közösség bántalmazó hatása és a szülők hiánya

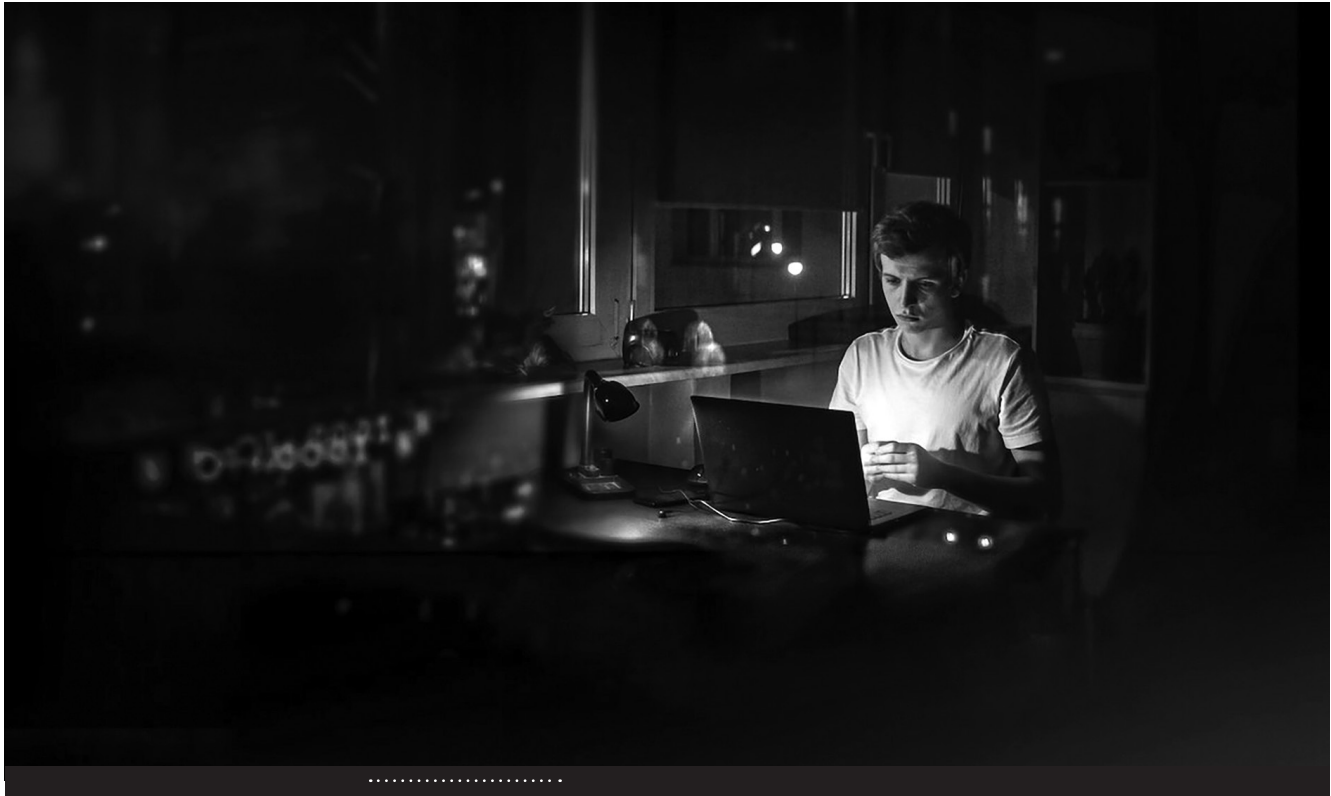
következésképp vált patológiás szorongássá, addig a mostani filmben Daniel úzottságát szociális determináltsága adja. Mivel semmilyen lehetősége nincs a javítóintézet-bűnözés-börtön háromszögéből kiszabadulni, inkább eljuttassa az áhitott papi szerepet, de nem csupán a saját szóra-kozására, hanem azért is, mert a kis-közösségért, az emberekért szeretne valamit tenni, méghozzá mély vallásos meggyőződésből. A film az ellentmondásos téma dacára sem megbotránkoztató, Daniel pedig Komasa egyetlen, valóban szerethető főhőse, talán éppen azért, mert a rendező itt koncentrálni először kizárólag a személyes történetre. Az egyházkritika, valamint az álpapok felbuklásának – Lengyelországban nagyon is létező – témája sok feszültséget keltett a film körül. Mind az egyház képviselői, mint a forgatás helyszínéül választott falu konzervatív közössége gyanakvással fogadta, ugyanakkor mivel a rendező ezúttal is nagyon érzékenyen jeleníti meg témáját, végül nem okozott különösebb botrányt, Lengyelország Oscar-jelöltje lett és felkerült a legjobb külföldi filmek szűkített listájára is.

Míg Komasa eddig javarészt ideálizálta központi karaktereit, ezután egy

„Saját kiábrándultságának rabja”

(Jan Komasa:
Öngyilkosok szobája
– Jakub Gierszał)

igazán pesszimista fordulattal nagybetűs antihőst teremtett. *A The Hater: A gyűlölet új arca* az *Öngyilkosok szobája* folytatásaként egy kiábrándult, velejéig cinikus, gyűlölet hajtotta központi karaktert ábrázol. Tomasz

ugyan foglalkozását tekintve hivatásos troll, valódi függősége a manipuláció, és nem az internet. Ő a film első jelenetében jut el ahhoz a felismeréshez, amelyhez Daniel a *Corpus Christi* végén, hogy a társadalmi helyzete mindig korlátozni fogja a lehetőségeit. A kis faluból származó Tomaszt plágium miatt vágják ki az egyetemről, olyan vétség miatt, amit vélhetően jobb családból származó társai simán megúsznak. A fiú épp ezért nem a társadalmi felemelkedés vagy a gazdagság adta kiváltságok reményében kezd el törtétni, hanem egyetlen céllal, hogy bárkit kicsináljon, aki nála jobb helyzetben van. Elsősorban az őt patronáló befolyásos család ellen fordul, akiknek nem csupán a tiszteletét, de a lányát sem sikerül megszereznie. Egy dezinformációs kampányokat bonyolító cégnél kezd el dolgozni, először csak a kispályán játszik, és egy YouTube-fitnessgurut csinál ki, aztán, mivel a lehallgatásban, trollok irányításában

„Fő témája a maszkviselés”

(Jan Komasa: *Hater*:
A gyűlölet új arca –
Maciej Musiałowski)

bízo, de személyes bosszúszomja parancsait is teljesítve.

A filmnek közvetlen kapcsolata is van az *Öngyilkosok szobájával*: Tomasz főnöke Dominik édesanyja, akinek a fia halála óta született egy másik gyereke is. A nő, akinek a fia az előző filmben a kóros anyahiánytól lett depressziós, majd öngyilkos, most a munkába menekül, hogy egyedülálló szülőként eltartsa a második fiát, miközben lefekszik a fiatal munkatársával, aki ugyan túlélte saját kamaszkorát, de felnőttkorára lényegében egy zavart szörnyeteggé vált. A film egyfajta „mi lett volna, ha”-ként kezeli a két szüzsé közötti kapcsolatot: vajon Dominikből is ez lett volna? Tomasz a cége kampánya által kiszemelt baloldali politikust először csak elcsábítja, bedrogozza, egy melegbárban a *social media* és a bulvársajtó hiénái közé veti, majd a filmben generált virtuális chatszobában szélsőjobboldali politikai aktivisták online, gyűlöletbeszédre szakosodott csoportjaiban kezd el tevékenykedni, és végül itt bérel fel

és a kiszemelt áldozatok gyenge pontjának megtalálásában nagyon tehetségesnek bizonyul, politikusokra specializálódik, immár nem csupán meg-

valakit, hogy az általa kieszelt mészárlást véghez vigye. Nem véletlen, hogy sokan a *Social Network – A közösségi háló* (2010) kései párját látják benne, nem csupán a digitális kultúra kritikája, de az ellentmondásos központi karakterek miatt is: Tomasz épp olyan kiszámíthatatlan, tántoríthatatlan és üzött, mint David Fincher és Aaron Sorkin Zuckerbergje, ám jóval ördögibb. A film forgatásának befejezése után három héttel egyébként hasonló körülmények között hajtottak végre merényletet a gdański polgármester, Pawel Adamowicz ellen, aki vélhetően ugyancsak online politikai csoportok áldozata lett, és a támadást követően belehalt sérüléseibe. A film bemutatóját a háttorzongató párhuzam miatt elhalasztották, majd a koronavírus járvány miatt a vetítések a film természetes közegébe, az online térbe kerültek át. Komasa munkásságát provokatív témaválasztásai miatt egyre erőteljesebben veszik körül politikai felhangok, ugyanakkor úgy tűnik, mégsem kerül soha igazi támadások keresztútjébe. Eddigi pályája a közéleti szerepvállalás és a lázadó témák kettősségében zajlik, és mindennél jobban áthatja a fiatal generáció digitális kultúra uralta jövője feletti aggodalom. •